

QUALIA AND THE PREPOSITIONAL PHRASE

Ionela Guşatu

Assist. Lecturer, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract. The present paper is based on the generative lexicon and it aims at demonstrating the link between the structure of characteristics (*qualia*) and the nominal structures consisting of a head noun and a prepositional phrase. In this paper we will notice that *qualia* plays a very important role as it helps to predict the prepositional phrase that is to be attached to the head noun. Thus, this paper will highlight the links that *qualia* makes between the head noun and its adjuncts. Moreover, it will present the roles that the prepositional phrases fulfill within the complex nominal phrase.

Keywords: the generative lexicon, *qualia*, prepositional adjunct

Lexiconul generativ reprezintă noul model pe care Pustejovski (1995) îl propune pentru descrierea lexicală. Acesta oferă o reprezentare bogată a sensului cuvântului și este structurat pe trei niveluri: nivelul structurii de argumente (ARGST), nivelul structurii de evenimente (EVENST) și nivelul structurii de caracteristici (*engl.* „*qualia structure*”, QUALIA).

Structura de argumente oferă informații despre numărul și tipul argumentelor logice (argumente cu realizare sintactică, argumente implicite, argumente cvasi-pleonastice, adjuncti), iar structura de evenimente prezintă tipul evenimentului (stare, proces, tranziție).

Structura de caracteristici prezintă patru caracteristici esențiale ale sensului cuvântului: aspectul *constitutiv* (prezintă elementele componente ale obiectului), aspectul *formal* (prezintă caracteristicile fizice ale obiectului), aspectul *telic* (prezintă scopul și funcția obiectului) și aspectul *agentiv* (prezintă factorii implicați în originea obiectului sau „producerea acestuia”: artefact, creator). De exemplu, pentru a face diferența dintre două substantive asemănătoare din punct de vedere semantic (un *roman* și un *dicționar*), Pustejovsky (1995) menționează că trebuie să ne gândim la ceea ce facem cu ele, iar acest lucru trebuie să fie diferit. Deși ambele obiecte sunt cărți, în sensul general, ceea ce le deosebește este că *citim* un roman și *consultăm* un dicționar. Astfel obținem rolul telic „de citit” respectiv „de consultat”. O altă diferență dintre aceste două cuvinte se referă la structura textului: în cazul romanului avem de-a face cu o *narațiune*, *poveste*, iar în cazul dicționarului cu o *listă de cuvinte*. Așadar, obținem rolul constitutiv al celor două cuvinte. Diferența dintre aceste două cuvinte constă și în felul în care acestea au fost produse: romanul a fost *scris*, iar dicționarul a fost *compilat* (rolul agentiv).

$$(1) \left[\begin{array}{l} \text{roman} \\ \\ \text{qualia} = \end{array} \left[\begin{array}{l} \text{CONSTIT} = \text{narațiune} \\ \text{FORMAL} = \text{carte} \\ \text{TELIC} = \text{de citit} \\ \text{AGENT} = \text{scris} \end{array} \right] \right] \left[\begin{array}{l} \text{dicționar} \\ \\ \text{qualia} = \end{array} \left[\begin{array}{l} \text{CONSTIT} = \text{lista de cuvinte} \\ \text{FORMAL} = \text{carte} \\ \text{TELIC} = \text{de consultat} \\ \text{AGENT} = \text{compilat} \end{array} \right] \right]$$

De asemenea, în cadrul grupurilor nominale complexe formate dintr-un *centru-nume* urmat de un *adjunct-grup prepozițional*, unde *grupul prepozițional* este format din *prepoziția* deși din *complementul grupului nominal*, structura de caracteristici oferă informații despre elementele constitutive ale grupului. Astfel, în ceea ce privește grupul prepozițional, acesta

nu poate fi adăugat în mod întâmplător unui centru-nume: în (2 c,d), în sensul centrilor nominali *lan* și *sală* se găsesc elemente care interzic adjuncțiile din (2b). Astfel, analizând structura de caracteristici a centrului *lan*, observăm că acesta acceptă numai grupuri prepoziționale care fac trimitere la rolul constitutiv și anume la tipuri de cereale. Grupurile prepoziționale care se pot atașa acestui centru pot fi următoarele: *de grâu, de orz, de ovăz, etc.* De asemenea, și centrul *sală* predictează adjuncțiile sale: grupurile prepoziționale care se pot atașa acestui centru trebuie să facă trimitere la rolul formal, și anume la sensul de încăpere mare, unde se poate aduna multă lume. Rezultă următoarele grupuri prepoziționale care se pot atașa centrului *sală*: *de mese, de festivități, de teatru.*

- (2) a. *lan de porumb*
sală de așteptare
 b. * *lan de așteptare*
 * *sală de porumb*

c.	$\left[\begin{array}{l} \textit{lan} \\ \\ \textit{qualia} = \left[\begin{array}{l} \textit{CONSTIT} = \textit{cereale} \\ \textit{FORMAL} = \textit{teren agricol} \\ \textit{TELIC} = \textit{recolta} \\ \textit{AGENTIV} = \textit{semanat} \end{array} \right] \end{array} \right]$	d.	$\left[\begin{array}{l} \textit{sala} \\ \\ \textit{qualia} = \left[\begin{array}{l} \textit{CONSTIT} = \textit{pereti} \\ \textit{FORMAL} = \textit{incapere mare} \\ \textit{TELIC} = \textit{a aduna} \\ \textit{AGENTIV} = \textit{construcție} \end{array} \right] \end{array} \right]$
----	--	----	--

În cele ce urmează voi evidenția această legătură dintre *qualia* și grupul nominal complex format dintr-un nume-centru și un grup prepozițional. Pentru a sublinia această legătură voi folosi exemple luate din Gramatica Academiei (1963) unde încă nu este menționată noțiunea de grup nominal (ci doar de substantive determinate de atribute). Motivul pentru care am ales acest corpus este de a demonstra că deși terminologia este diferită (GALR 1963 versus GALR 2008), *qualia* vine să explice detaliat relația structurilor formate din centru și dependenții săi. În gramatica tradițională, avem funcția de atribut substantival, atribut adjectival etc, iar în lexiconul generativ, această valoare apare sub diferite forme: de subiect, de complement sau de adjunct al grupului nominal. Așadar, rolul structurii de caracteristici (*qualia*) este de a demonstra compatibilitatea dintre centru și dependenții săi.

În funcție de valoarea părților de vorbire prin care sunt exprimate, atributele sunt de mai multe feluri: adjectivale, pronominale, substantivale, verbale și adjectivale.

Atributul substantival prepozițional se exprimă printr-un substantiv precedat de o prepoziție, locuțiune prepozițională sau de un adverb de comparație cu valoare de prepoziție :

- (3) *buchet de trandafiri*
om cât un munte
ochi ca marea

Acesta ocupă diferite poziții sintactice (4) și apare în cadrul grupurilor nominale, verbale, adjectivale și adverbiale (5):

- (4) a. atribut: *Ion are o casă de vacanță*
 b. complement: *Ion nu vrea să apeleze la ajutorul tău.*
 c. circumstanțial: *Ion se distrează în vacanță.*

- (5) *casă de vacanță*
pleacă la mare
rău de gură
odată cu venirea primăverii

GALR (1963:125) menționează că valoarea fundamentală a atributului substantival prepozițional este *felul*, și că aceasta poate fi exprimată printr-o serie de detalii referitoare la posesor, subiect, obiect, conținut, materie, etc.

1. Posesia

- (6) *Să te primească cu bine la casă de oameni.* (GALR,1963: 126)

În (6) avem un GN complex format din substantivul-centru *casă* și din grupul prepozițional *de oameni*. În astfel de contexte cu valoare posesivă (*miez de noapte, jumătate de drum*), putem înlocui Gprep cu un GN în genitiv, obținând o structură precum *casa oamenilor* (*miezul nopții, jumătatea drumului*). De aici rezultă că în (6) Gprep este obligatoriu pentru înțelegerea sensului GN complex, acesta având funcția de complement al centrului. Analizând reprezentarea semantică a celor doi constituenți ai GN complex în (7) și (8), observăm cum a avut loc asocierea dintre aceștia. Asocierea centrului cu complementul său este posibilă în acest caz deoarece *casă* prezintă în structura de argumente agentivul « a construi » care este compatibil cu substantivul *oameni* (cei care construiesc *casa*). În (9) observăm reprezentarea semantică a întregului GN complex.

$$(7) \left[\begin{array}{l} \textit{casa} \\ \textit{ARGSTR} = [\textit{ARG1} = x : \textit{ob.fizic}] \\ \textit{EVENSTR} = [\textit{E1} = \textit{stare}] \\ \textit{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \textit{FORMAL} = x \\ \textit{CONST} = \textit{pereti,usi,ferestre} \\ \textit{TELIC} = a \textit{ adaposti} \\ \textit{AGENTIV} = a \textit{ construi} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

$$(8) \left[\begin{array}{l} \textit{oameni} \\ \textit{ARGSTR} = [\textit{ARG1} = x : \textit{uman}] \\ \textit{QUALIA} = [\textit{FORMAL} = x] \end{array} \right]$$

$$(9) \left[\begin{array}{l} \textit{casa_de_oameni} \\ \textit{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \textit{ARG1} = x : \textit{ob.fizic} \\ \textit{D-ARG} = y : \textit{uman} \end{array} \right] \\ \textit{EVENSTR} = [\textit{E1} = \textit{stare}] \\ \textit{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \textit{FORMAL} = x \\ \textit{CONST} = \textit{pereti,usi,ferestre} \\ \textit{TELIC} = a \textit{ adaposti,primi} \\ \textit{AGENTIV} = \textit{construita} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

2. Subiectul

- (10) *Scîrîierea de condeie dădea farmec aștei liniști.* (GALR,1963: 126)

În (10) avem un GN complex format din substantivul-centru *scîrîierea* și din Gprep *de condeie*, care este adjunctul centrului. În acest exemplu, prepoziția *de* are rolul de a introduce complementul de agent, *condeie*. Combinația elementelor GN complex *scîrîiereade condeie* (11) este posibilă datorită relației dintre *condeie* și zgomotul pe care acestea îl provoacă. Această relație este redată cu ajutorul telicului : *condeiele* sunt făcute pentru *a scrie*, iar acestea fac un zgomot (*scârîaie*) când sunt folosite.

$$(11) \left[\begin{array}{l} \text{scirtierea_de_condeie} \\ \\ \text{ARGSTR} \\ \\ \text{EVENSTR} \\ \\ \text{QUALIA} \end{array} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x \\ \text{D-ARG1} = y : \text{condeie} \\ \text{D-ARG2} = z : \text{uman} \\ \text{D-E1} = (e_1) \text{proces} \\ \text{FORMAL} = x, y \\ \text{CONST} = z \text{gomot} \\ \text{TELIC} = a \text{ scrie} \\ \text{AGENTIV} = a \text{ scirtii_act} \end{array} \right] \right]$$

3. Obiectul

- (12) *Te urmărește săptămâni*
Un pas făcut alene,
O dulce strângere de mâni. (GALR,1963: 126)

În (12), Gprep *de mâni* este complementul substantivului-centru *strângere*. Substantivul-centru provine din nominalizarea verbului *a strânge* care cere două argumente (subiect și complement): *cineva strânge ceva*. În (12) subiectul lipsește, fiind prezent doar complementul și centrul. GN obținut, *strângere de mâni*, pune accent pe procesul rezultat din relația celor doi termeni:

$$(13) \left[\begin{array}{l} \text{stringere_de_maini} \\ \\ \text{ARGSTR} \\ \\ \text{EVENSTR} \\ \\ \text{QUALIA} \end{array} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x \\ \text{E1} = e_1 : \text{proces} \\ \text{ACCENT} = e_1 \\ \text{FORMAL} = x \\ \text{CONST} = \text{maini, unire} \\ \text{TELIC} = a \text{ apropiia} \\ \text{AGENTIV} = a \text{ stringe_act}(e_1, x) \end{array} \right] \right]$$

4. Partitivul

- (14) *Unii dintre tovarăși și-au depășit angajamentele.* (GALR,1963: 126)

Și în (14) avem un centru urmat de un Gprep adjunct. Încă o dată observăm că Gprep nu este asociat întâmplător centrului *unii*, ci reprezintă un subtip al centrului. De asemenea, se respectă și restricțiile de selecție dintre constituenții GN complex.

$$(15) \left[\begin{array}{l} \text{unii_dintre_tovarasi} \\ \\ \text{ARGSTR} \\ \\ \text{QUALIA} \end{array} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x : \text{uman} \\ \text{FORMAL} = x \\ \text{CONST} = \text{parte_din}(x, y : \text{grup}) \end{array} \right] \right]$$

5. Relația

- (16) *Ăsta-i Ile Caraiman de la Runc, tovarăș de căraușie cu mine.* (GALR, 1963: 126)

GN din (16) este format din substantivul-centru *tovarăș*, urmat de adjunctul *de cărăușie* și de complementul *cu mine*. După cum observăm din reprezentarea semantică a GN (17), adjunctul nu este asociat întâmplător grupului, ci prezintă trăsături comune cu centrul de care este legat.

$$(17) \left[\begin{array}{l} \text{to var as_de_carausie} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x : \text{uman} \\ \text{D-ARG} = y \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{E1} = \text{proces} \\ \text{E2} = \text{stare} \\ \text{ACCENT} = e2 \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{TELIC} = a_cara_impreuna \\ \text{AGENTIV} = [a_cara_act(e1, x, y)] \end{array} \right] \end{array} \right]$$

6. Scopul sau destinația

(18) *Aceasta însă nu-i oprește de a avea mărfuri fine de vânzare.* (GALR,1963: 126)

În (18), substantivul-centru *mărfuri* este urmat de doi adjuncți: *fine* și *de vânzare*.

$$(19) \left[\begin{array}{l} \text{marfuri_de_vanzare} \\ \text{ARGSTR} = \left[\text{ARG1} = x : \text{ob.fizic} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\text{E1} = \text{proces} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{TELIC} = a_vinde(e1, y, x) \\ \text{AGENTIV} = a_crea \end{array} \right] \end{array} \right]$$

7. Materia

(20) *Am cumpărat un kilogram de unt.* (GALR,1963: 127)

În (20) centrul este urmat de un adjunct care exprimă relația de parte-întreg.

$$(21) \left[\begin{array}{l} \text{kilog ram de} \quad \text{unt} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG1} = x \\ \text{D-ARG} = y \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\text{E1} = \text{stare} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = x \\ \text{CONST} = \text{parte_din}(x, y : \text{unt}) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

8. Măsura

(22) *Era cale de o oră.*(=durata) (GALR,1963: 127)

În (22), Gprep *de o oră* este un adjunct care exprimă durata.

$$(23) \left[\begin{array}{l} \text{cale_de_o_ora} \\ \text{ARGSTR} = [\text{ARG1} = x : \text{durata}] \\ \text{EVENSTR} = [\text{E1} = \text{proces}???] \\ \text{QUALIA} = \left[\text{FORMAL} = x \wedge \left[\begin{array}{l} \text{de_o_ora} \\ \text{FORMAL} = \text{de_o_ora}(e1, x) \end{array} \right] \right] \end{array} \right]$$

În această lucrare am arătat cum structura de caracteristici, *qualia*, are un rol semnificativ în înțelegerea GN complexe formate din două substantive. De asemenea, am văzut că GPrep nu poate fi adăugat în mod liber unui centru N și că fiecare tip de semnificație pe care o are atributul este derivabilă din reprezentarea semantică pe care LG o dă centrului nominal. Din cele prezentate mai sus reiese că, în majoritatea cazurilor, atributul substantival prepozițional este un modificator și realizează funcția de adjunct. Când este argument, acesta realizează funcția de complement.

BIBLIOGRAPHY

1. Bouillon, P. (1997). *Polymorphie et sémantique lexicale : le cas des adjectifs*, thèse de 3e cycle, Université Paris 7 Denis Diderot.
2. GALR I-II (2008) Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan-Al. Rosetti", *Gramatica Limbii Române I, Cuvântul*; II, *Enunțul*(coord. Valeria Guțu Romalo). București: Editura Academiei Române.
3. GALR I-II (1963) Academia Republicii Socialiste România, *Gramatica Limbii Române I, Cuvântul*; II, *Enunțul*(coord. Al Graur). București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
4. Johnston, M., Busa, F.(1996). *Qualia structure and the compositional interpretation of compounds* in 'Proceedings of the ACL SIGLEX Workshop on Breadth and Depth of Semantic Lexicons'.
5. Pustejovski, J.(1995). *The Generative Lexicon*, The MIT Press.